

Aleksej Kalugin
TAMSYBIŲ ATSPINDŽIAI
(Mokslinis) fantastinis romanas

Populiariausias metų MF romanas Rusijoje!

Kartais viena vienintelė senovinė knyga, aptikta anktikvariate, gali apversti žmogaus gyvenimą aukštyn kojomis. Pavelas Gardinas nuosavu kailiu patyrė, į kokius neregėtus pasaulius įmanoma patekti, tinkamai ištarus erdvinę formulę, kokius fantastiškus nuotykius lemta patirti, tapus arlakų - Gėrio Riterių - smogiamuoju kumščiu...

Iš rusų kalbos vertė VIDAS MORKŪNAS
Serija "Pasaulinės fantastikos Aukso fondas"
252 tomas Serija įkurta 1990 m.

Алексей Калугин - ТЕМНЫЕ ОТРАЖЕНИЯ
Copyright © by Aleksej Kalugin, 1999

Cover art copyright © by Barclay Shaw, 1994

Vertimas į lietuvių kalbą © leidykla "Eridanas", 2002
Elektroninė versija © Knygute.lt, 2010

PIRMAS SKYRIUS

- Įdomi knyga, ar ne?

Pavelas plėšte atplėšė žvilgsnį nuo knygos, kurią laikė rankose, puslapių, ir pažvelgė į pardavėją.

Pro storus akinių lęšius tirdamos ir vertindamos į jį žiūrėjo žydrai pilkos, laiko išblukintos senuko knygų antikvaro akys.

Knygų šūsnyje gulėjęs kišeninio formato tomelis storumo sulig trim pirštais sudomino Pavelą pirmiausia tuo, kad jis net apytikriai negalėjo atpažinti kalbos, kuria buvo parašyta knyga. Lygia, žvilgančia odinio viršelio žaluma driekėsi ištisinės, tarpeliais į žodžius nesuskaidytos linijos - viena trumpa ir dvi ilgos - iš auksu giliai įspaustų ženklų, panašesnių ne tiek į raides, kiek į įmantrias geometrines figūreles ar slaptingus alchemikų simbolius: spiralė, perbraukta vertikalia linija, ištemptas rombas su kryželiu centre, ragais žemyn nugriuvęs pusrėnulis, užraitas, panašus į neišsiskleidusį rožės žiedą, - ir taip toliau, vis tokiu pat stiliumi.

Pavelas paėmė knygą į rankas. Jos puslapiai - ploni, kone perregimi - buvo išmarginti lygiai

tokiu pat vingriu smulkaus ir glausto rašto ornamentu. Ten nebuvo nei grafikų, nei piešinių. Ženklių įvairovė buvo ribota, jie tolydžio kartojosi, bet iš pirmo žvilgsnio atrodė neįmanoma pastebėti jų išsidėstyme bent kokį dėsningumą.

Užmetęs akį į knygos pabaigą, Pavelas aptiko ten du puslapius su trumpomis anotacijomis rusų bei anglų kalbomis:

“Gelfuldo Glumzo knyga “Veidrodžių ir su jais susijusių sapno simetrijos reiškinių istorijos klausimu” yra pats išsamiausias, pats nuosekliausias šios srities tyrinėjimų veikalas. Autoriaus tyrimo diapazonas siekia nuo Averojaus pranašysčių iki genialųjų Luiso Kerolio prognozių. Ypač įdomi knygos dalis, skirta daugiamačiams sapnų simetrijos atspindžiams, joje pateikti visiškai nauji, originalūs autoriaus tyrinėjimai ir metodologinės studijos. Be jokios abejonės, skaitytoją sudomins ir šiuolaikiška klasikinės mantros “Auru-tha, ahtu-rua” interpretacija.

- Kas tai per knyga? - paklausė Pavelas.

- Nė nenutuokiu, - gūžtelėjo pečiais senukas. - Prieš porą dienų ją man atnešė ypatingai nemažonios išvaizdos sena moteris, labai jau nevalyvai apsirengusi. Bet knyga man pasirodė verta dėmesio. Pritariate?

- Ar žinote, kokia kalba ji parašyta?

- Deja, - knygius liūdnai skėstelėjo rankomis. -

Bet, manau, jei jau kažkas knygą parašė ir išleido, kad ir kokia kalba, būtinai atsiras žmogus, užsigeisiantis ją perskaityti. Argi ne?

Pavelas dar kartą pervertė knygą.

- Kiek už ją norite?

Antikvaro akys už stiklą džiugiai blykstelėjo, bet prieš atsakydamas jis dar ilgai trynė pasmakrę.

- Septyniasdešimt penki, - ištarė pagaliau. - O gal jums per brangu?

Pavelas išsitraukė piniginę ir, perskaičiavęs negausius grynuosius, ištiesė senukui šešiasdešimt tris smulkiomis kupiūromis. Knygius sunkiai atsidusęs pinigus paėmė.

- Visada džiaugiuosi, jei knyga atitenka žmogui, kuriam ji iš tiesų reikalinga, - pasakė jis, suglamžytus banknotus slėpdamas kasos stalčiuke.

Pavelas įsibruko pirkinį lietpalčio kišenėn, atsi-sveikindamas linktelėjo antikvarui ir, išėjęs iš knygynėlio, pasuko į Universiteto korpusus.

Pavelas Gardinas studijavo Universiteto filosofijos fakultete, baigiamajame kurse. Vos susipa-

žinūs niekas neatspėdavo tikrojo Pavelo amžiaus. Būdamas dvidešimt septynerių jis atrodė lygiai taip pat, kaip ir fotografijoje, įklijuotoje įskaitų knygelėn per stojamuosius, beveik prieš šešerius metus: liesas, ilgaplaukis jaunuolis vos ilgesne nei vidutinė nosimi ir tamsių, plačiai išplėstų, tarsi kažkuo smarkiai nustebintų akių šiek tiek sutrikusiu žvilgsniu. Tarp pažįstamų Gardinas garsėjo kaip Rytų filosofijos mokyklų, ezoterijos bei mistikos žinovas, dar ir sukaupęs neprastą šių sričių veikalų biblioteką.

Dvi aistros - tyrinėtojo ir kolekcionieriaus - bendromis pastangomis paakino jį atiduoti paskutinius pinigus už nesuprantamą knygą, parašytą nežinoma kalba.

Beje, Pavelo gyvenime tai buvo ne pirmas ir greičiausiai ne paskutinis kartas, kai jis beprasmiškai švaistė pinigus. Pavelas turėjo įprotį, kurio jam kartais magėdavo atsikratyti, - paprastai jis pirkdavo dėl vienos ar kitos priežasties akin kritusį daiktą anksčiau, nei protas spėdavo jį aiškiai apibūdinti ir nuspręsti, ar savininkui bent kartą gyvenime to daikto prisireiks. Vis dėlto dera pripažinti, kad gausybėje visokiausio šlamšto bei niekam tikusių mažmožių, kuriuos Pavelas uoliai, lyg ilgai žiemai besiruošiantis žiu-

rkėnas, tempė į savo kambarį, kartais pasitaikydavo ir tikrų perlų, kurie papuošdavo jo kolekciją ir tapdavo jo pomėgiui pritariančių bičiulių pavydo objektu.

Per pertrauką tarp paskaitų Pavelas užsuko į gretimą korpusą parodyti ką įsigijęs pažįstamiems studentams lingvistams, o tuo pačiu ir susirasti, kas padėtų jam išsiaiškinti, apie ką, tiesą sakant, rašoma rytą pirkoje knygoje.

Būsimieji gyvų ir mirusių kalbų žinovai ilgai sklaidė nediduką tomelį, oriai keisdamiesi gilia mintėmis pastabomis, ir, suglumę gūžčiodami pečiais, mąsliai kraipė lūpas.

- Na, ką? - paklausė Pavelas, luktelėjęs tiek kiek dera tokiais atvejais ir slapčia jau įtardamas, kad aiškaus atsakymo į savo klausimą šiandien nesulauks.

- Matai, broliuk...

Vienas būsimųjų lingvistų nusikabino nuo nosies akinius ir lankeliu pasikasė pakaušį, kas akivaizdžiai reiškė, jog specialistas, nežinodamas, ką atsakyti į pateiktą klausimą ir tuo pat metu nenorėdamas pakenkti savo autoritetui, ieško tinkamos mokslinės terminologijos, kad galėtų pradėti pūsti miglą pagalbos prašančiam diletantui.

Nuo būtinybės paistyti tariamai mokslinius niekus jį išvadavo skambutis, skelbiantis paskaitos pradžia.

- Žinai, eime pas mūsų dėstytoją, - ryžtingai pasiūlė Pavelui lingvistas.

Gardinui prireikė visai nedaug laiko, kad apsispręstų, ką pasirinkti: pareigos jausmą, šaukte šaukiantį į paskaitą, ar norą išsiaiškinti, ko verta knyga, pakliuvusi jam į rankas.

Solidus žilaplaukis mokslininkas, paėmęs knygą iš Pavelo rankų, atsargiai pasidėjo ją priešais save. Prieš imdamasis studijuoti pasiūlytąjį objektą, jis oriai apsiglostė solidžią savo barzdą ir rūpestingai patrynė servetėle akinių stiklus, paskui užrioglino akinius ant storos, plačios nosies. Jo judesiai buvo sklandūs ir neskubrūs.

Užbaigęs privalomąją įžanginę procedūrą, profesorius palinko į priekį ir atidžiai apžiūrėjo knygą. Paskui, kniurktelėjęs visiškai beprasmį garsą, jis atsargiai, dviem pirštais, atvertė viršelį, tyrinėdamas priešlapį pasklaidė keletą puslapių ir žvilgtelėjo į pabaigą.

Profesorių apspitę studentai užgniaužę kvapą stebėjo garbaus mokslininko apeigas.

Po kelių minučių profesorius griežtai taukšte-

lėjo tomo viršeliu, nusiėmė akinius ir, pergalingai nužvelgęs aplinkui susispietusius mokytinius, rėmeliais pastukseno į knygos nugarėlę.

- Grubi mistifikacija! - paskelbė jis galutinį nuosprendį. - Kalbos, pagrįstos tokiu principu, koku šioje knygoje sugrupuoti ženklai, nėra ir negali būti! - Tada kreipdamasis į Pavelą pridūrė: - Jūsų knyga, jaunuoli, galėtų sudominti nebent kuriozų kolekcionierių. Joje - gryniausios nesąmonės!

- Tačiau kam ir koku tikslu prisireikė spausdinti ištisą knygą, sudarytą iš beprasmių nieko nereiškiančių simbolių kratinio? - suglumęs pratarė Pavelas.

- Šiuo klausimu verčiau kreipkitės į ką nors kitą, - skėstelėjo rankomis profesorius.

- O kaip dėl anotacijos! - staiga prisiminė Pavelas. - Knygos pabaigoje, rusų ir anglų kalbomis!

Atvertęs knygą toje vietoje, jis padėjo ją priešais profesorių.

Profesorius vėl užsidėjo akinius.

- Ką turite omenyje? - paklausė jis, nepatikliai tyrinėdamas puslapį, kurį jam pirštu rodė Pavelas. - Aš čia matau tik tuos pačius niekus.

- Bet juk štai: "Gelfuldo Glumzo knyga "Veidrodžių..." - Pavelas pirštu parodė atitinkamas eilu-

tes.

Profesoriaus veidas tamsiai išraudo, apatinė lūpa atvėpo ir ėmė tankiai virpėti. Jis įniršęs kairiąja ranka nusiplėšė akinius ir, dešinėsios delnu remdamasis katedros, nerangiai pasviro į priekį.

- Jūsų pokštas, jaunuoli, pranoko bet kokias ribas, - pratarė jis tyliu, nuo pykčio virpančiu balsu. - Šitaip juokauti galite su savo draugais, bet tik ne su manimi.

Pakilęs iš vietos profesorius spėriu žingsniu išėjo iš auditorijos.

- Pribaigėm senolį, - lyg pasmerktasis atsiduso vienas studentų.

- O kuo aš čia dėtas? - skėstelėjo rankomis Pavelas, pajutęs ne vieną nepalankų žvilgsnį. - Bene aš šią knygą parašiau, ar ką?

- Senukas nusprendė, kad jį tiesiog mulkini, kai ėmei tvirtinti, esą knyga parašyta rusiškai, - paaiškino Pavelui šviesiaplaukė mergelė.

- Štai rusiškas tekstas! - Pavelas atvertė reikiamą knygos puslapį ir pakišo oponentams.

- Tie transcendentiniai juokeliai - ne man, - probėgšmais užmetusi akį į Pavelo rodomą puslapį, palingavo galvą blondinė. - Matyt, aš akla trečiąja akimi.

- Tau tai kas, pasismagintai - ir išėjai, - pašnai-ravo į Pavelą kitas studentas. - O mums senolis per sesiją viską primins.

- Atrodo, jūs su savo profesorium taip giliai užsikasėt moksle, kad nebemokate nė skaityti rusiškai, - nepatenkintas burbtelėjo Pavelas, prieš išeidamas iš auditorijos. - Aišku, tai, ko negali suprasti, paprasčiausia apšaukti visiškais kliedesiais...

Koridoriuje Pavelas žvilgterėjo į laikrodį ir suvokė beviltiškai pavėlavęs į paskaitą. Užtuot aiškinęsis su dėstytoju, jis nutarė užsukti į Universiteto biblioteką ir pabandyti ten šį tą sužinoti apie jį dominantį dalyką.

Skaitykloje Pavelas paprašė kurio nors iš Gelfuldo Glumzo veikalų. Rudaplaukė mergaičiukė iš informacijos skyriaus, panaši į voveraitę, užsidėjusią akinius madingais plastikiniais rėmeliais, peržiūrėjo kartoteką ir pareiškė, kad tokio autoriaus knygy bibliotekoje nėra.

Pervertęs visus žinytus, enciklopedijas bei žodynus, kokie ten tik buvo, Pavelas niekur nerado net užsiminta apie paslaptį Glumzą.

Namie jis peržiūrėjo savąją kartoteką ir taip pat neaptiko nė menkiausios nuorodos į šį autorių.

Ir vis dėlto tas esą neegzistuojantis žmogus parašė knygą, kuri štai guli ant stalo tarp konspektų sąsiuvinių ir žurnalų su žymekliais ties tais straipsniais, kuriuos Pavelas ketino perskaityti. Žvelgdamas į žaliai įrištą knygą, Gardinas bandė spėlioti, kas guli priešais jį: grubi mistifikacija, kaip išsireiškė profesorius, ar vis tik raktas nuo gūdžios paslapties?

Ko gero, galiausiai Pavelas būtų apsisprendęs pasikliauti autoritetinga profesoriaus nuomone. Jeigu ne vienas “bet”...

Šitas “bet”, nors ir įvardijamas vienaskaita, vis dėlto buvo ganėtinai svarus argumentas į knygos paslaptį kibti rimtai ir nedelsiant. Mistikos aureole ją gaubė tai, kad trumpi paskutiniųjų puslapių tekstai rusų ir anglų kalbomis buvo įveikiami vien tik knygos savininkui. Profesorius ir jo mokiniai tuose puslapiuose regėjo vis tą pačią, jiems visiškai beprasmių ženklų ir simbolių virstinę.

Ką gi, greičiausiai paslaptingasis Glumzas turėjo pakankamai svarių priežasčių taip kruopščiai užšifruoti savo kūrinio tekstą. Ir jeigu jis vis tik ryžosi savo tyrinėjimų rezultatus, apie kuriuos užsimenama anotacijose, iškloti knygoje, vadinasi, manė, kad jie yra šio to verti ne tik jam

vienam. Slėpiningų žinių saugykla, persmelkta grėsmės, - štai kuo Pavelui atrodė esanti knyga, kuri gulėjo priešais jį ant stalo.

Bent šiek tiek prisiliesti paslapties buvo galima tik per anotaciją, kurioje, deja, smarkiai trūko suprantamų žinių.

Pavelas nė trupinėlio nenutuokė, kas tie “daugiamačiai sapnų simetrijos atspindžiai”. Vienintelis elementas, nuo kurio jis galėjo pradėti savąsias paieškas, buvo žodis “mantra”. Šiokios tokios patirties vartojant klasikines mantras Pavelas turėjo. Anotacijoje paminėta mantra jam buvo nežinoma, bet dėl to ji netapo kažkuo iš principo nepažįstamu.

Pavelas nusirengė iki trumpikių ir išsitiesė lovoje ant apklotu. Ištempęs rankas palei liemenį, jis vos vos atlošė galvą ir ėmėsi pamažu atpalaiduoti kūno raumenis. Žiūrėdamas į baltas lubas, jis keletą kartų balsu lėtai ištarė knygos mantrą, kad įsimintų jos skambesį.

Pajutęs, kad mantra jo lūpose skamba sklandžiai ir be įtampos, Pavelas užsimerkė ir ėmė kartoti žodžius mintyse, dainingai ištesdamas juos iki visiškos transformacijos į monotonišką skambų bronzgimą.

Harmoningi, tačiau be galo svetimi, atsiriboję

nuo kasdienio gyvenimo garsai pamažu stūmė iš žmogaus sąmonės jį supančios tikrovės vaizdinius, pakeisdami juos pilka tuštuma.

Ištarta kelias dešimtis kartų, mantra susiliejo į nepertraukiamą žiedą ir patikimai atkirto žmogiškosios sielos vidinį pasaulį nuo išorinės kūno egzistencijos.

Pavelas nugrimzdo į auksaspalvį, kibirkščiuojantį ir pulsuojančią rūką. Pats sau jis atrodė esąs neaprėpiamas lyg kosmosas - bet kurią akimirką galėjo visa savo esybe pajusti pačios tolimiausios žvaigždės alsavimą, delnu paliesti spindinčią jos karūną, prasismelkti į jos liepsnojančias įščias. Ir tuo pat metu jis pavirto į didingą Nieką - nežinojo kas esąs, kas yra jo kūnas, kaip jis išsidėstęs ir kiek ištįsęs erdvėje. Jis tapo visa Visata ir tuo pat metu liovėsi būti savimi.

Nežinia, kiek ilgai užtruko tokia būseną - laikas Pavelui irgi liovėsi egzistavęs - tik staiga kažkur Visatos gelmėse pasirodė juodas sparčiai didėjantis taškas. Dėmė virto plokščiu juodu disku, kurio kraštai, vis dar tebetįstantys į šalis, ėmė riestis, sudarydami bedugnį sūkurį, į kurį nepermaldaujama seka smego visa, kas pasitaikydavo jo kelyje.....

Pastabos

- 1) Turimas omenyje rusų dailininko, suprematizmo pradininko, Kazimiro Malevičiaus (1878-1935) įžymusis paveikslas "Juodas kvadratas" (1913).
- 2) Cirkas arba kaara - natūralus taurės pavidalo duburys, paprastai prieviršūninėje kalnų dalyje.